

קדימה לקרב ולניצחון

לזכרו של האלוף שייקה גביש

בית יוצר
לבניין הרוח
חיל החינוך והנוער

שייקה גביש הלך לעולמו בעיצומו של ראש השנה. הוא החל את שירותו בפלמ"ח בגיל 18, וסיים את מלחמת השחרור כמפקד הגדוד הראשון בחטיבת יפתח. לימים היה גם מפקד פיקוד הדרום במלחמת ששת הימים. קצרה היריעה מלפרט את תרומתו לביטחון המדינה, למורשת צה"ל, לסיפורו של דור התקומה. ובכל זאת, כמה הערות, עם לכתו.

במחקר שערכתי פעם על דפים קרביים, דפיו של גביש כמפקד פיקוד הדרום היו בעלי נוכחות מרשימה. הקריאה בסופו של דף מס' 1- "קדימה לקרב ולניצחון", הועתקה וחזרה על עצמה אינספור פעמים בדפיהם ובפקודות הקרב בקשר של מפקדים מאז ועד היום. דפי הקרב שלו נוסכים רוח ועוצמה גם במרחק של למעלה מחמישים שנה: "רידפו באויב והכוהו, חיזרו ופיגעו בו; עד ימוגר בחרב לוחמי הניצחון"; "לוחמי הדרום! זקופי קומה, עשירי קרבות, גאים על מלחמתנו, הגענו אל גדות התעלה ולמבואות ים סוף", וכן הלאה. וביניהם, עם כל העוצמה הבלתי מתנצלת של תנופת הניצחון, היה דף אחד שחזר ועלה כמו עוף חול. דף מ-1967 שמופץ כ-48 שעות לאחר פרוץ הקרבות.

הוא מנתח בו את המציאות המדינית בעזה, ומסביר דרכה מדוע האזור נמצא בשליטתנו, ולכן באחריותנו. הוא מתאר כיצד התפרעויות ופגיעה באזרחים יהרסו ויפגעו "במאמץ לקיים חיים סדירים" וכיצד הם גורמים ל"הסחת דעתו של החייל מעיקרי המשימות שהוטלו עליו".

באמפתיה פיקודית וכנות, הוא מתאר כיצד "יש פיתוי רב בעובדת היותנו צבא מנצח וכובש", ועד כמה "דרוש מאמץ נפשי, בגרות והכרה אנושית נבונה ושליטה עצמית, למען מניעת ביזיון הביזה". וממשיך: "לוחם! עזור לחברך ברגעי חולשה. מנע אותו מלהכתים את כבוד צה"ל, כבוד היחידה, וכבוד האדם". וכך, במופת של מחנך ומפקד, הוא יצר את מה שעד היום הוא בעיניי הדוגמה התמציתית הטובה ביותר שאני מכיר לאיך מטמיעים ערכים בצבא לוחם.

גביש הלך לעולמו בגיל 99. הגיל לא חריג בקרב הפלמחניקים שעדיין איתנו. אין עוד הרבה שנים בהן נוכל להסתכל להם בעיניים ולשמוע איך הם נלחמו על מדינה שלא ידעו אם תקום. ואכן בשנים האחרונות היו מספר יוזמות מבורכות לחיזוק הקשר בין דור ההווה לדור התקומה. אחרי השנה האחרונה יש לכך משנה חשיבות - מדור תקומה אחד למשהו. בנו של שייקה, תיאר בהלוויה כיצד במשך שנים, כאשר שאלו אותו מה ירצה לעשות כשהיה גדול היה עונה ללא היסוס - פלמחניק. ובאמת יש משהו בתחושה הזו של "פספסנו". הקימו כבר את המדינה הזו, והיה כאן כבר פלמ"ח, ובנו פה יישובים, וזה היה הדור, ועכשיו זה אחרת.

ואז אתה חושב על השנה האחרונה ומגלה עד כמה הפלמ"ח עדיין כאן. והדור, והתקומה. כולל מש"קיות שקוראים להן ככה, וכאלה שהן ככה גם בלי שקוראים להן, וכיתות כוננות שהן כוננות בלילה ומחזיקים משק ביום, ומה לא. וקצינה אחת מהחיל שאני שואל אותה מהיכן היא, "במקור בית חורון, כרגע מכרם שלום". ואני שואל את עצמי אם היא התבלבלה והתכוונה שההיפך. והיא מסבירה לי שהיא ארגנה 15 חיילים וחיילות כמותה, והם החליטו, כמו בפלמ"ח, לרדת, הכי דרומה שיש בעוטף - ולעבוד, ולחיות, וחקלאות ונוי ומשק. ככה בין לבין, תוך כדי השירות הצבאי. גם במשק, גם בצבא, על קו הגבול. פלמ"ח.

בסוף ההלוויה, אחרי שנשאו והורידו וכיסו והספידו, נעמדו כולם לסיבוב אחרון, לשיר את שיר הפלמ"ח. ברקע השמיעו אותו בביצוע ה"מקורי", הלא מתחכם, מארש צבאי לתפארת, בניצוחו של גרציאני. וחשבת שעוד רגע כל הבני מאה שסביבך יתחילו לצעוד צפונה או דרומה, לאן שצריך - "לפקודה תמיד אנחנו". ובאמת הרבה דברים יש לומר על ההמנון הנהדר הזה. אבל רק דבר אחד פתאום תפס אותי, ממטולה עד הנגב. מן הים עד המדבר. איכשהו לשמוע את זה במלחמה הזו נשמע אחרת - ממטולה עד הנגב, מן הים עד המדבר. איך הולכת השורה ההיא? פרום דה ריבר טו דה סי. כל בחור וטוב לנשק, בחורה על המשמר...

פעם, בראיון, סיפר שייקה איך אחרי שהיה מ"כ בפלמ"ח "השתחרר" והלך ללימודים. "נרשמתי ללימודים בטכניון, אבל אז מי קורא לי? יצחק שדה. מפקד הפלמ"ח קורא למ"כ צעיר ואומר לו 'מה אתה הולך ללמוד? מה אתה מבלבל את הראש? אתה נשאר להיות קצין, נקודה'". וזהו. יצחק שדה קרא לו, והוא נשאר, ונהיה קצין, ובלם את קאוקג'י, ולחם במלכיה, וכבש את לוד, ופרץ את הדרך לנגב, ותכנן את קדש, והוביל את הדרום בששת הימים, גויס למילואים ביום הכיפורים והיווה השראה לדורות.

תא"ל סמואל בומנדיל
קצין החינוך והנוער הראשי

יהיה זכרו ברוך.
סמואל